

Een van mijn partijen waar ikzelf veel plezier aan beleefde was tegen Frans van Klaveren. Frans speelde de partij niet volgens zijn stijl. Hij koos wel een agressieve opening, maar het middenspel, wat toch zijn sterkste zijde is, speelde hij zwak. De partij kon ik met een aardige combinatie uitmaken.

Wit: Cees Toonen

Zwart: Frans van Klaveren

1. e4, c6; 2. d4, d5; 3. Pc3, dxe;
4. Pxe4, Pf6;
4 ... Lf5; is veiliger, doch 4 ... Pf6;
geeft scherper spel.
5. Pxf6, exf;

De zwarte pionnenstelling wordt verzwakt. Wit staat voor de moeilijke taak dit uit te buiten. Overigens wordt 5 ... gxf; theoretisch beter geacht, omdat het centrum daarmee versterkt wordt. Het nadeel daarvan is dan wel weer dat de koningsvleugel ernstig verzwakt wordt.

6. Lc4, Ld6; 7. De2+, De7?;

Dit is in tegenspraak met de gekozen variant. De kansen van Zwart liggen in het middenspel. Door de verzwakte pionnenstelling van zwart is dameruilm gunstig voor wit. & ... Le7; is beter.

8. Dxe7+, Lxe7; 9. Lf4, Le6;

10. Ld3, Pd7; 11. c4, 0-0;

12. Pf3, Lg4;

De bedoeling hiervan is mij niet duidelijk. Het lijkt erop dat zwart geen goed plan kan vinden.

13. Pd2, Tfe8; 14. 0-0, Pf8;

15. h3, Lh5; 16. Le3, Tad8;

17. g4, ...;

De gedachte aan f4 met de dreiging g4 en f5 (wat de bedoeling was) liet ik snel varen, omdat zwart dan met 17 Ld6 aardige tegenkansen zou krijgen.

17. ... Lg6; 18. Lxg6, fxg;

19. Pf3, f5; 20. Tfd1, Ld6;

21. d5, c5;

De afruil cxd lijkt mij beter voor zwart.

22. Lg5, Td7; 23. Te1, Txe1;

24. Taxe1, h6; 25. Ld2, b5;

26. b3, bxc; 27. bxc, Tb7;

28. Lc3, fxg; 29. hxg, Tf7;

30. Kg2, Tf4; 31. Le5!, ...;

Dwingt zwart tot loperruil, waard-or de vrijpion d5 sterk wordt.

31. ... Lxe5; 32. Pxe5, ...;

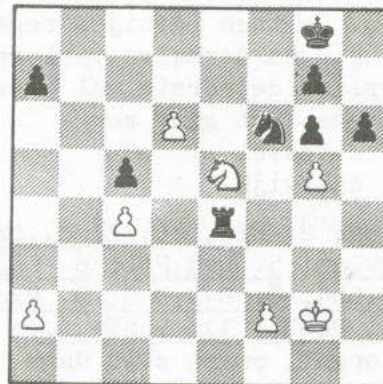
Het paard neemt hier een uitstekende positie in.

32. ... Td4; 33. Te3, Ph7;

34. Td3, Te4; 35. d6, Pf6;

36. g5!, ...;

Een listige zet zoals uit het vervolg blijkt. Het is eigenlijk ook de enige zet.

36 d7, ...; zou voorbarig zijn, men zie 36 ... Pxd7; 37 Pxd7, Txg4+; 38 Kf3, Txc4; en het eindspel is moeilijk te winnen voor wit.

36. ... hxg;

De andere mogelijkheid 36 ... Txe5; 37 gxf, Te8; 38 fxg, Kxg7; is ook niet best voor zwart.

37. d7, Pxd7; 38. Pxd7, Txc4;

39. Pe5, Tc2;

Trapt in de val. Noodzakelijk was 39 ... Tf4; Wit behoudt dan nog wel winstkansen. bijv.

1) 40 Td8+, Tf8; 41 Txf8, Kxf8;

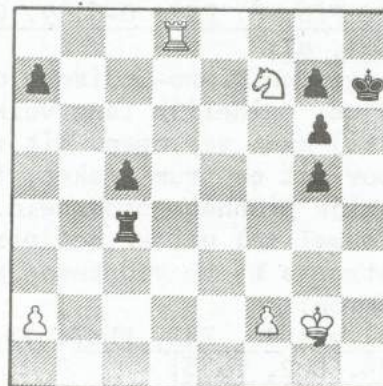
42 Pd7+ of

2) 40 Td8+, Kh7; 41 Tc8, Ta4;

42 Pf7!, ...;

40. Td8+, Kh7; 41. Pf7!, ...;

Het mat op h8 is nu niet meer te verhinderen. Als wit op de 36e zet geen g5 had gespeeld was dit niet mogelijk geweest. Zwart geeft op.

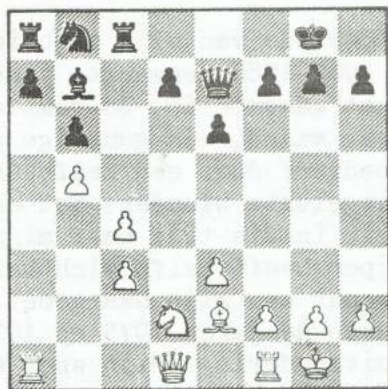
Cees Toonen.

Wit: Games
Zwart: W. Broekman
Rijswijk-Promotie, 17-2-1981

1. d4, e6;
een lokkertje naar het Fran.
2. c4, b6;
In de hoop 3 e4, Lb7; 4 Pc3, Lb4;
5 Ld3, Dh4!!!! (Kortschnoi)
a) 6 Pf3, Dg4; met de dreiging f5.
b) 6 d5, Lxc3; 7 bxc, e5!; en het veld
c5 komt ter beschikking van het
zwarte paard.

3. Pc3, Lb4; 4. Ld2!, ...;
Via 3 .., Lb4; heeft zwart de druk op het
witte centrum opgevoerd. Het paard wat
immers gepend is, is op e4 gericht. Via
Ld2 ontpend wit het paard. Wit kan na
Lcx3 met Lxc3 terugnemen waardoor wit
een verdubbeling van de c-pion voorkomt.
4. ..., La6;
5 e4,...; is nu niet goed mogelijk i.v.m.
5 .., Lxc3; 6 Lxc3, d5!; waarna wit een
aantal onaangename keuzes moet doen die
alle ot verzwakking in het centrum leiden.
5. e3, Pf6; 6. Pf3, 0-0; 7. Le2, Te8;
Waarschijnlijk is 7 .., Lxc3; 8 Lxc3, d5;
9 b3 iets beter voor zwart.

8. 0-0, c5;
Zwart wil de witte c-pion vastleggen en
daarna als aanvalsobject maken.
9. a3, cxd; 10. axb, dxc; 11. Lxc3, ...;
Zwart wil nu de iets verzwakte damevleu-
gel van wit verder onder vuur nemen.
Opspelen van de witte pionnen leidt nl
tot diverse zwaktes.
11. ..., Pe4; 12. Ld4, De7;
13. Lc3, Tc8; 14. b5, ...;
gedwongen, anders volgt pionverlies. Nu
krijgt zwart een mooi veld op c5 voor
zijn paard.
14. ..., Lb7; 15. Pd2, Pxc3; 16. bxc, ...;

De vraag is nu hoe zwart van de verzwakte
c-lijn gebruik kan maken. Hij moet zelf
oppassen voor een aanval tegen pion a7
via Ta2 en Da1.

16. ..., d5; 17. cxd, Lxd5; 18. c4, Lb7;
Het enige.
19. Lf3, Lxf3;

Beter is 19. ..., Dc7!; Na de tekstzet kan
zwart het paard ontwikkelen zonder de
dekking van veld b7 prijs te geven.
20. Dxf3, Pd7; 21. Db7, ...;
Remise. Herhaling van zetten of pion-
verlies met een slechte stelling na
21 ..., Tcb8; 22 Dc7, Tc8; enz.

Willem Broekman

KALKWIJK

In een van de laatste nummers van Schakend
Nederland stond een partij van een van de
gebroeders Wind, die bekend staan om hun
bizarre openingsrepertoire. Dat bracht mij
de partij in herinnering, die ik 4 jaar
geleden gespeeld heb tegen Maurits Wind
bij de competitiewedstrijd Belgisch Park-
Promotie. Maurits was toen jeugdkampioen
van de HSB en aan het eind van dat sei-
zoen is hij overgestapt naar de schaak-
vereniging Den Haag. De partij die wij
gespeeld hebben is in verschillende op-
zichten merkwaardig. De afloop is dat
helemaal.

Wit: Jan Kalkwijk
Zwart: Maurits Wind

1. c4, e5; 2. Pc3, d6; 3. Pf3, g5!!!!;
Ik wou best een soort Engels spelen,
maar word hierdoor toch wel erg verrast.
Ik verzink in diep gepeins en overweeg de
verschillende mogelijkheden. Immers g4
dreigt en het paard moet een goed heen-
komen zoeken. De zet h3 lokt me ook niet
erg: ik zie de hele pionnenwals met f5
en h5 al op me af komen. Het besluit is
daarom om deze voortijdige actie op de
koningsvleugel te beantwoorden met een
soortgelijke actie in het centrum. Eventu-
eel pionverlies is al ingecalculleerd.

4. d4, g4; 5. Pg5, f5;
its paard staat nu klem en daarom is de
volgende zet gedwongen.

6. d5, De7; 7. e4, f4; 8. Pe6, Lxe6;
9. dxe, Dxe6;

Het is nu tijd even de balans op te
maken. Wit is een pion kwijt geraakt
en lijkt daarvoor op het errste ge-
zicht weinig compensatie te hebben.
Zwart heeft groot ruimtelijk overwicht,
maar daar staat tegenover dat zijn ont-
wikkeling niet geweldig is. Wit zal moeite
hebben het hoofd boven water te houden,
maar er zijn aanknopingspunten.

10. Pd5, ...;

Gedaan om meteen Pc6 te voorkomen. Het verdrijven van het paard met c6 gaat niet zo goed, omdat pion d6 zwak wordt, terwijl het veld c6 voor zwart niet meer toegankelijk is. Toen mijn tegenstander weer aan het bord terugkeerde heb ik hem gevraagd of hij ook in staat was zijn partij alleen te spelen. Alle zetten had hij tot nu toe a tempo gespeeld, waarna hij bij het voltooien ervan direct opstond en uitgebreid beraadslagingen begon in een hoek van het speellokaal. Als ik mijn zet had gedaan werd hij steeds door omstanders gewaarschuwd, dat het zijn beurt was. Enfin mijn opmerking hielp wel.

10. ... Kd8; 11. Le2, h5; 12. h3, c6;

Dit blijft naar mijn mening een matige zet. Veel beters is echter niet te vinden. Wit dreigt zijn pion terug te krijgen met bovendien een goede stelling.

13. Pc3, gxh; 14. Txh3, Pgf6;

Met deze laatste zet van zwart geeft hij pion h5 op. Wit heeft echter geen trek. De pion blijft toch zwak, pion c4 hangt en daarom geeft hij de voorkeur aan verdere ontwikkeling.

15. b3, h4; 16. La3, Kc7; 17. Dc2, Dg8;

18. Lf3, Le7; 19. 0-0-0, Ph7;

20. Dd3, Dg6; 21. Th2, ...;

Wit wil zijn loper nog niet kwijt en streeft naar de diagonaal h3-c8 in zijn bezit te krijgen. Verder krijgt pion h2 een extra dekking.

21. ... Td8; 22. De2, Pbd7;

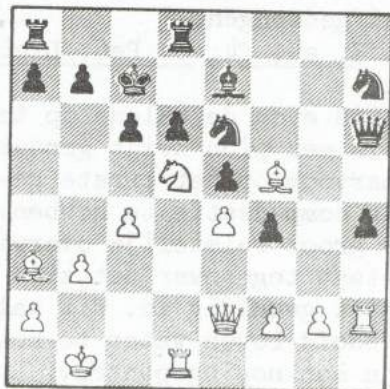
Eindelijk heeft zwart zijn paard in het spel gebracht, maar dat gaat wel ten koste van de diagonaal h3-c8.

23. Lg4, Pc5; 24. Lf5, Dh6;

25. Kb1, Pe6;

Zwart dreigt de halfopen torenlijn met zijn paard dicht te metselen. Bovendien moet wit zijn loper op f5 in de gaten houden. Maar wit vindt zijn stelling zo goed, dat hij besluit er een paard in te steken. Er was nog een kwartier bedenktijd, zodat dat op zichzelf veel risico inhield. Aldus.

26. Pd5!!!, ...;

Zwart heeft niet veel keus, het is nemen of Kd7. Dan volgt 27 c5, Pf6; (het nemen op d5 is nu uitermate riskant vanwege Db5) 28 cxd, Lf8; 29 Pxf6, Dxf6; 30 Dg4, ...; en wit dringt via de h-lijn binnen. Dit is eigenlijk steeds het stramien van alle combinaties. Of wit dringt binnen via b5 of via g4. Uiteindelijk besluit zwart daarom het paard maar te nemen.

26. ... cxd; 27. cxd, Pc5; 28. B4, b6; 29. Db5, Kb8; 30. Dc6, Pa6;

Tot zover gaat het wit naar den vleze. Let ook nog even op de penning van pion d6, omdat zwarts dame ongedekt staat en ook nog buitenspel. Beide spelers verkeren nu in hevige tijdnood.

31. Tdc1, Pg5; 32. Lc8, ...;

Dit is dodelijk, maar in de partij realiseerde ik me dit niet vanwege de tijdnood. Zwart gaat mat, maar speelt nog:

32. ... Pc5;

En wit had het karwij kunnen afmaken met Txc5 en er helpt niets meer. Helaas, helaas wit ziet het niet en speelt:

33. Lb7, ...;

Op zichzelf is dit ook wel voldoende voor de winst, maar afschuwelijk blijft het. Vanwege de tijdnood ontaardt de rest van de partij in een partijtje snelschaak, waarbij alleen nog maar streepjes genoteerd werden. Op de 37e zet constateer ik verheugd dat zwarts vlag gevallen is, maar zie direct daarna dat mijn eigen vlag eveneens gevallen is. Na enig overleg is toen tot remise besloten. Er kon namelijk niet bepaald worden wiens vlag het eerst was gevallen.

Jan Kalkwijk

CAYAUX

De eerste periode van mijn clublidmaatschap van 1972-1980 kenmerkte zich door de regelmaat waarmee ik, zo gemiddeld één keer per maand, een gunstige partijstelling bedierf door een zelfbedachte en niet uitgelokte blunder. Het aantal malen dat ik in die tijd naar mijn hoofd moest grijpen heeft zelfs zichtbare schade toegebracht aan mijn haargroei. In die periode waren de jaren 1975 en 1976 een markante uitzondering. Mijn spel was redelijk consistent, bij vlagen zelfs bevredigend en de anders zo getrouwe misgrepen bleven uit. Het logische resultaat was dan ook dat ik clubkampioen werd.

De verklaring voor mijn spelverbetering lag voor de hand. Het waren de jaren waarin ik (op verzoek van J. Kalkwijk) tijdens de partijen niet rookte, waarin ik (op verzoek van de penningmeester) mijn contributie steeds tijdig afdroeg en waarin

ik (op verzoek van W. Broekman) als wit-speler met 1 e2-e4 opende.

In die tijd speelde Willem Broekman nog sterker dan thans. Men achtte het een vorm van genade als hij een keer remise toestond en men was tevreden als men tegen hem vóór de dertigste zet nog niet hoefde op te geven. De Franse opening was (en is nog steeds?) zijn lijfopening. Derhalve stond het spelen van 1 e2-e4 tegen hem zo ongeveer gelijk aan de poging een middelzware tank met blote handen te bestrijden. Zulks werd dan ook slechts gedaan door roekelozen, argelozen en masochisten. Ik behoorde tot de eerstgenoemde categorie.

Zeër gesterkt door mijn nieuwe rook- en contributiegedrag maakte zich een oververtrouwen van mij meester dat zelfs bij Muhammad Ali zelden is waargenomen. Dubieuze openingen zoals Blackmar-Diemer, Englund en Boedapester bracht ik op het bord en zo bereikte ik tenslotte het top-punt van waaghalzerij door als uitgesproken d4-speler tegen Broekman nu juist met de koningspion te openen; overigens op zijn uitdaging. Ik won in 21 zetten, inbegrepen een stukoffer.

In het daarop volgende seizoen kwam ik als clubkampioen wederom tegen dezelfde tegenstander te zitten, met dezelfde kleur, dezelfde overmoed en daarom dezelfde opening. En wederom mocht ik winnen. Maar hoewel die tweede partij van beter gehalte was en mij meer voldoening schonk, presenteer ik graag de eerste partij omdat hij zich veel vlotter laat naspelen en wellicht meer kijkge-not biedt.

Wit: Frans Cayaux

Zwart: Willem Broekman

Zoetermeer 1976.

1. e4, e6; 2. d4, d5; 3. Pc3, Lb4;
4. e5, c5; 5. Ld2, ..;

veel minder gebruikelijk dan 5. a3,...; Niettemin een degelijke variant.

5. ..., Lxc3;

Zwart ruilt omdat hij beducht is voor de voortzetting 5 ...,Pe7; 6 Pb5,Lxd2+; 7 Dxd2,0-0; 8 Pd6,...; Het witte paard op d6 is echter minder gevaarlijk dan het lijkt; na 8 ...,cxd4! heeft zwart goed tegenspel.

6. Lxc3, cxd; 7. Dxd4, Pe7; 8. Dg4, 0-0; Een half jaar later zou Broekman 8...,Pf5 spelen. Na 9 Ld3,g6; 10 Pf3,Pc6; 11 0-0-0, De7; 12 h4,...; ontwikkelde zich ook in die partij een aanval over de koningscleugel die beslissend was.

9. Ld3, Pbc6; 10. Pf3, Pf5; 11. 0-0-0, g6; Een omstreden zet. Weliswaar komt veld g7 vrij voor een verdedigend paard of voor de koning, maar zwart wordt nu wel zwak op de zwarte lijnen. Overigens faalt 11 ...,d4; natuurlijk op 12 Lxf5,...;

12. Lxf5, exf; 13. Dg3, Le6;

De pionnenstructuur van de verdediger lijkt nu bijzonder hecht, maar de zwarte "gaten" daartussen zijn verontrustend.

14. h4, h6;

Met de bedoeling een eventueel h5 te beantwoorden met g5 en aldus de gaten te sluiten.

15. Ld2, Kg7; 16. h5!, ..;

Toch! 16 ...,g5; is sinds het verschijnen van de looper op d2 niet meer mogelijk wegens het stukoffer 17 Pxd5! dat bij aanname tot mat of dameverlies zou lijden. (17 ...,hxd5 18 Lxd5,Da5 19 Lf6+, ..;)

16. ..., Tfh8;

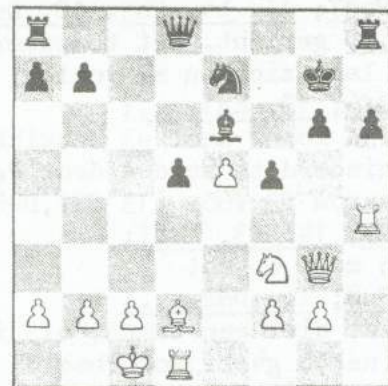
Er dreigde 17 hxd5 en 18 Lxh6+.

17. Th4, Pe7;

Lijkt noodzakelijk om de dreigende torenverdubbeling met Pg8 te beantwoorden of onder omstandigheden toch g5 te kunnen spelen.

18. hxd5, fxd5;

Na 18 ...,Pxd5 speelt wit 19 Txd5 en pion h6 gaat zonder compensatie verloren. Maar wat nu volgt is niet minder vervelend voor zwart.

19. Lxh6!, Txd6;

Weigering van het offer brengt zwart na 19 ...,Kf7 20 Pg5+ of na 19 ...,Kg8 20 Lg5 eveneens in een verloren positie.

20. Txd6, Kxd6; 21. Dg5+, ..;

Zwart geeft op. Mat volgt na 21 ..., Kg7; 22 Df6+, Kg8; 23 Th1 of 21 ...,Kh7; 22 Th1+ enz.

Frans Cayaux

Met de volgende partij werd ik voor het eerst clubkampioen bij Promotie. De partij werd gespeeld op 2 mei 1978, na de 35e zet van zwart afgebroken in onduidelijke stelling en voortgezet op de laatste clubavond. Omdat ik de partij moest winnen om clubkampioen te worden (Willem Broekman lag op de loer bij remise), heb ik nogal wat tijd in de analyse gestoken. Niet ten onrechte bleek uiteindelijk, want tegenstander Fred Glasbergen gaf uitstekend tegenspel.

Wit: Fred Glasbergen

Zwart: Jan Blankespoor.

1. d4, Pf6; 2. c4, g6; 3. Pc3, Lg7;
4. e4, d6; 5. Ld3, ...;

Deze variant van het konings-Indisch had ik hiervoor nog nooit op het bord gehad. Pas in 1982 kreeg ik hem weer voorgeschoteld door ... Fred Glasbergen. De theorie geeft nu 5. ... 0-0; 6. Pge2, Pc6! als beste antwoord. Ik speelde:

5. ... 0-0; 6. Pge2, e5;

Ook niet slecht natuurlijk.

7. d5, c6; 8. 0-0, cxd; 9. cxd, a6?;

Deze zet verdient het vraagteken ten volle. Met de witte opstelling ligt zwarts enige kans in een koningsaanval.

Wit zal het zoeken op de damevleugel. Daartoe is a6 koren op de witte molen.

10. a4!, Pbd7; 11. b4, Ph5; 12. Dc2, ...;

Tegen ... f5 gericht. Het tempoverlies 9 ... a6; laat zich nu al voelen.

12. ... Pdf6; 13. Kh1, ...;

Wit wil zijn loper naar e3 ontwikkelen zonder gehinderd te worden door Pg4. Hij bereidt daarom f3 voor (13 f3?, Db6+)

13. ... Ld7; 14. f3, Tc8?;

Deze toren moet op a8!

15. Le3, Pe8; 16. Dd2, ...;

Wit verleist hier een tempo, hij is bang voor Pf4 (na 16 g4 bijvoorbeeld) en haalt de dame uit de penning.

16. ... f5; 17. b5!, f4; 18. Lf2, Ta8;

En hier geeft zwart weer een tempo weg.

Hij dekt a6 want na axb wordt pion b7 erg zwak, terwijl zijn koningsaanval nog niet is ingezet.

19. bxa, bxa;

Het zwakke punt is nu a6. Wit gaat deze pion dan ook aanvallen, terwijl zwart zijn koningsaanval inzet.

20. a5, g5; 21. Pa4, Lxa4;

22. Txa4, Dd7; 23. Tb4, g4;

24. Tb6, Tf6!; 25. Lxa6?, ...;

Wit loopt in de opgestelde valstrik.

Juist was 25 Txa6, Txa6; 26 Lxa6, ...; waarna 26 ... gxf; 27 gxf, Dh3; beantwoord kan worden met Pg1, waarna wit gewonnen staat.

25. ... gxf; 26. gxf, Txa6!;

27. Txa6, Dh3; 28. Pg1, ...;

De rollen zijn omgedraait. Wits laatste zet is noodzakelijk, in andere gevallen verliest hij zeer snel.

28. ... Dxf1; 29. De2, ...;

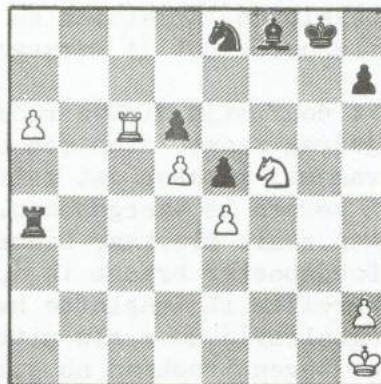
Er dreigde Tg6.

29. ... Pg3+; (Wint de pion terug)

30. Lxg3, Dxf2; 31. Pxf2, fxg;

32. Pxg3, Txf3; 33. Pf5, Lf8;

34. Tc6, Ta3; 35. a6, Ta4;

Hier werd de partij afgebroken. Zwart staat in materiaal voor, maar de winstweg was mij aanvankelijk onbekend. Pas na lang analyseren wist ik dat ik de partij kon winnen.

36. Kg2!, Kf7;

36 ... Txe4?; 37 Tc8 gevolgd door a7-a8.

37. Kf3, Ta3+; 38. Kg2?, ...;

Wel begrijpelijk, anders valt h2, toch niet de goede voortzetting. Het waarom blijkt pas op de 43e zet.

38. ... Pf6; 39. Pxd6, ...;

Na 39 Tc7+, Ke8; 40 a7, .. volgt:

40 ... Kd8; 41 Tb7, Pd7; waarna zwart de pion op a7 ophaalt.

39. ... Lxd6; 40. Txd6, Pxe4;

41. Td7+, Ke8; 42. Txb7, Txa6;

43. Th5, ...;

Het lijkt erop dat wit ook de laatste zwarte pion ophaalt, waarna het remise is. Nu blijkt echter waarom de witte koning op g2 minder goed staat. Zwart heeft een tussenschaakje!

43. ... Tg6+; 44. Kf3, Pg5+;

Niet 44 ... Tg5?; wegens 45 Th8+, ...;

45. Ke3, Ke7; 46. h4, Pf7;

Het gaat allemaal niet. Deze stelling had ik tijdens het analyseren ook bereikt. Het vervolg is eenvoudig.

47. Th7, Tf6; 48. Kd3, Kd6; 49. Tg7, Kxd5;

50. h5, e4+; 51. Ke2, Kd4; 52. Tg1, Pe5;

53. Th1, Pg4; 54. Th4, Ph6; 55. Th1, Pf5;

56. Td1+, Ke5; 57. Tg1, Th6; 58. Tg5, Kf4;

59. Tg1, Txb7; 60. Tf1+, Ke5; 61. Tg1, Pd4+;

62. Kd1, e3; wit geeft op. 0-1

Jan Blankespoor

Deze partij speelde ik jaren geleden, bijna nog onbevooroordeeld door kennis van openingstheorie. Wel had ik iets gehoord van de theorie van sterke en zwakke velden, van de kracht van het loperpaar, van de strategische richtlijn open lijnen te bezetten met torens en van de zgn. voorpost, dat bij voorkeur een paard moet zijn.

Dat het me in deze partij mogelijk werd gemaakt deze strategische richtlijnen in de praktijk te verwezenlijken, heeft voor een groot deel te maken met onnauwkeurig spel van mijn tegenstander.

Ik heb deze partij uitgekozen, niet omdat hij vlekkeloos zou zijn, maar omdat hij, vanuit zwart bekeken een schoolvoorbeeld vormt van een duidelijk strategisch concept. Na mijn schaakpauze (1974-1980) heb ik deze partij vaak met plezier nagespeeld om me van het voordeel van een duidelijk strategisch plan goed te doordringen.

Wit: E. Binnemarsch

Zwart: F.J. Sieben

Gespeeld op 28 juli 1973 te Amsterdam, in een sub-groep van het IBM-toernooi.

1. c4, Pf6; 2. Pc3, g6; 3. g3, Lg7;
4. Lg2, c6;

Gespeeld om voorlopig de centrumvelden op mijn helft van het bord niet te verzwakken.

5. e4, ...;

Wit verzwakt wel, nl veld d4, het sleutelveld in deze partij.

5. ..., e5; 6. Pf3, ...;

Beter is hier 6 Pge2, om in een later stadium f2-f4 bij de hand te hebben, wat d4 ontlast.

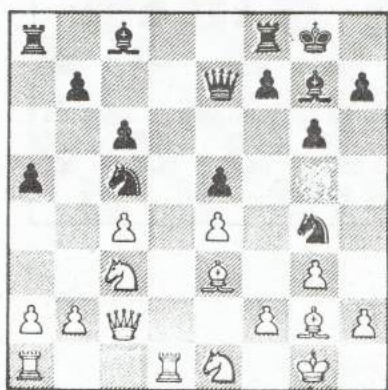
6. ..., d6; 7. d4, 0-0; 8. dxe, dxe;

9. Dc2, ...;

De manoeuvre 9 Dxd8, Txd8; 10 Lg5, bezorgt zwart een lastige penning, die slechts ten koste van een verzwakking van de pionnenformatie op de koningsvleugel op te heffen is.

9. ..., Pbd7; 10. 0-0, a5; 11. Le3, De7;

12. Tfd1, Pc5; 13. Pe1, Pg4;

14. De2?!, ...;

Wit laat een kans op groot voordeel liggen. I.p.v. de loper te laten ruilen tegen een paard van zwart kan wit beter zelf ruilen. 14 Lxc5, Dxc5; 15 Pa5, De7; 16 Pb6, Tb8; 17 c5, ...; waarna zwart weinig meer in te brengen heeft. Het volgende plan zou dan voor wit vruchten moeten afwerpen:

1: Pg4 verjagen d.m.v. f3, na eerst veld e3 beveiligd te hebben;

2: Dc2-f2: dekt veld c5 en ondersteunt een eventuele actie op de f-lijn;

3: Het paard op b6 omspelen naar d6;

4: Een torenbattarij vormen op de d-lijn en aanvallen maar!!

Het loopt allemaal vanzelf, zoals het nu vanzelf loopt voor zwart.

nl: 1: Een paard naar d4 brengen;

2: Een torenbattarij op de d-lijn;

3: Een aanval op de damevleugel.

14. ..., Pxe3; 15. Dxe3, Pe6; 16. Pd3, Pd4;

Een deel van het plan verwezenlijkt, nu de torens erachter. Zwart staat al heel duidelijk beter.

17. Tac1, Le6; 18. Pe2, Tad8;

19. Pxd4, Txd4; 20. b3, Tfd8;

21. Pb2, Da3;

Dit wint materiaal. Daarnaast bezit zwart de d-lijn. Wit mag niet ruilen op d4 (wat hij straks toch doet) omdat zwart dan een leuke vrijpion krijgt op d4, gedekt door c5.

22. De2, Dxa2; 23. Txd4, exd!;

24. Tc2, Dxb3; 25. Td2, c5;

26. Lf1, a4;

Zwart stormt op de overwinning af.

Commentaar is verder overbodig.

27. Dd3, Dxd3; 28. Lxd3, a3;

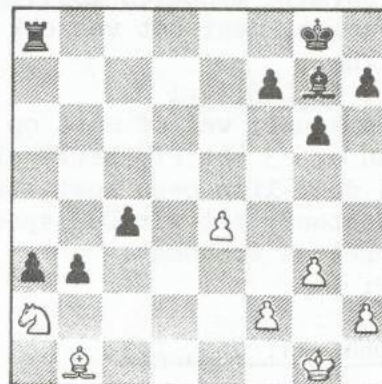
29. Pd1, Ta8; 30. Ta2, b5!;

31. Pb2, b4; 32. Lc2, d3;

33. Pxd3, Lxc4; 34. Pc1, Lxa2;

35. Pxa2, c4; 36. Lb1, b3;

Wit geeft op: 0-1

De redactie van het clubblad heeft ook mij gevraagd mee te werken door wat eigen partijmateriaal te kiezen en van commentaar te voorzien.

Ik geef daar graag gevolg aan en heb als eerste bijdrage een al wat oudere partij van o.a. mezelf bij de kop gepakt. Waarom deze? Omdat ik vind, dat hierin duidelijk tot uiting komt wat schaken voor mij zo boeiend maakt: de strijd tussen plannen, waarin vaak niet het objectief sterkste, maar juist de keuze van de voor deze tegenstander onaangenaamste zetten beslissend blijken.

In onderstaande partij zal ik trachten aan te geven waarom ik voor bepaalde zetten gekozen heb. Daarin speelde mee dat mij van mijn tegenstander bekend was dat hij, i.t.t. mij, openingstheoretisch behoorlijk onderlegd is en positionele gevechten prefereert boven tactische strijd.

Wit: Ben Ahlers

Zwart: Wim de Kok

Zoetermeer 27 mei 1980

1. e4, c5; 2. Pf3, Pc6; 3. c3, e6;
4. d4, cxd; 5. cxd, d5; 6. e5, ..;

Via een Siciliaans begin is een franse opstelling op het bord gekomen, waarin wit proberen moet zijn ruimte voordeel (pion e5) in aanval om te zetten en zwart zal spelen op druk tegen wits zwakke plekken, pion d4 en de damevleugel. Zwart speelt in het vervolg doelgericht op dit gegeven; wit laat het bewust toe, in de hoop te kunnen profiteren van zijn extra ruimte en ontwikkelingsvoorsprong. Het is mijn ervaring dat het uiterst moeilijk te beoordelen is of zwart in dit type stellingen de witte zwakten kan uitbuiten of dat de prijs te hoog is. In ieder geval ontstaat er strijd op het bord en dat is meestal in het voordeel van degene die het initiatief bezit.

6. .., Db6; 7. Le2, Ph6;

Gaat via f5 veld d4 nogmaals aanvallen. Dit is met normale middelen moeilijk door wit op te vangen, maar dat was ook niet zijn bedoeling.

8. 0-0, Pf5; 9. Le3, ..;

Hier ligt de keuze; wel of niet op b2 nemen? Slaan op e3 met Pf5 heeft als bezwaar dat de f-lijn open komt, terwijl na een afwachtende zet wit Dd2 speelt met een zorgeloze toekomst.

9. .., Dxb2;

Consequent!

10. Pbd2, Db6; 11. Tb1, Dc7;

Hoe deze stelling te beoordelen? Wit heeft ontegenzeggelijk ontwikkelingsvoorsprong, zwart echter een pion extra en een stevige stelling. Wit kan niet concreet een bepaald punt attacken en kiest voor een plan dat zwart moet beletten zijn ontwikkeling te voltooien; terwijl wit verder opbouwt wil hij zwart beletten hetzelfde te doen.

12. Db3, ..;

Verhindert Ld7 enz.; bereidt Tc1 voor, drukt op d5 en wint ruimte.

12. .., Le7; 13. Ld3, ..;

Daar hoortie.

13. .., g6;

Een vervelende beslissing; zwart wil -zo bleek mij nu- niet op e3 nemen, wit kon na Lxf5 op d5 nemen en Pf5 kan ook niet goed weg; daarom g6. Het bezwaar is dat de zwarte velden op de koningsvleugel zwak worden.

14. Tfc1, ..;

Een gokje, wit gaat er van uit dat zwart niet op e3 zal nemen; dat heeft hij immers la zettenlang vermeden. Neemt hij wel, dan hoort de witte toren op de f-lijn en is Tfc1 tempo-verlies.

Ik heb het idee dat zwart nu toch op e3 had moeten nemen. Le3 is een beul op de zwarte velden, zeker na g6.

14. .., h5;

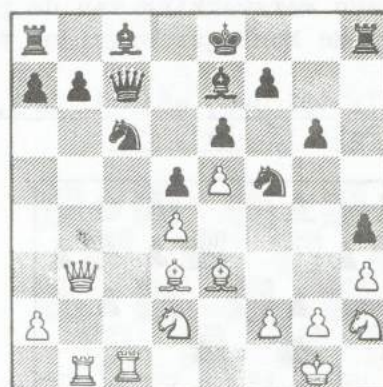
Geeft, zoals gehoopt, te kennen op f5 te willen standhouden (verhindert g4), verzwakt echter de koningsvleugel nog meer.

15. h3, ..;

Speelt op zwarts onterechte angst voor g4 en lokt zwarts volgende zet uit. Onterecht omdat wit zwart niet zal dwingen op e3 te nemen.

15. .., h4; 16 Ph2, ..;

Op naar de verzwakte plekken.

16. ..., f6;

Dat mag niet goed zijn. Zwart opent de stelling bij ontwikkelingsachterstand en onveilige koningsstelling. Dit is geen moment voor ongeduld.

Geduldig verdedigen ziet er uitstekend uit. Plan: Pxe3, Lg5, De7, Kg7 gevolgd door een voorzichtige bevrijding van de damevleugel door Pd8 en b6.

Zwarts probleem is immers dat zijn stukken worden vastgehouden (penning Pc6, druk op b7 en d5) en vervolgens zijn zwakke velden op de koningsvleugel. Pf5 rekent met de zwartveldige loper af, Lg5 ruimt e7 voor de dame, die zodoende Pc6 ontpent en f6 nog een keer verdedigt en dat maakt uiteindelijk Pd8 of Pa5 met b6 enz mogelijk.

Wat nu gespeeld wordt is koren op wits molen.

17. Pg4, ...;

Nu kan Pxe3 niet meer wegens Lxg6 en er dreigt nemen op f6; omdat Pc6 gepend is kan zwart ook slecht op e5 nemen, omdat wit met Pg4 terug zal nemen.

17. ..., Kf7; 18. exf, Lxf6;

19. Lxf5, ...;

Wit speelt vanaf nu alleen maar op beheersing van de zwarte velden.

19. ..., gxf; 20. Pxf6, Kxf6;

21. Pf3, ...;

Dreigt o.a. Lg5+ en xh4.

21. ..., Tg8;

Brengt f4 en Dg7 in de stelling.

22. Kh1, ...;

Wit heeft de tijd om voorbereid te zijn op f4 en f3 van zwart en g2 te verdedigen d.m.v. Tg1, indien nodig.

22. ..., f4; 23. Ld2, Dg7; 24. Tg1, ...;

Zwarts zwakten zijn structureel. e5, d4, g5 en h4, vandaar.

24. ..., Dh6; 25. Tc1, Kg7;

Nog steeds kan de damevleugel niet ontwikkeld worden.

26. Da3, ...;

Zwarte velden, d6 en f4.

26. ..., Tf8; 27. Dd6, Tf7; 28. Txc6, ...;

Demonstreert hardhandig het feit dat zwart slechts zwakten bezit.

28. ..., bxc; 29. Pe5, Tb7;

Het is niet moeilijk te zien dat er geen redden meer aan is. Concrete varianten zijn niet nodig, het zwarte spel is totaal verstikt.

30. Pg4, Dg6; 31. Lxf4, Tf7; 32. Le5+, Kh7;

33. Dd8, Dg8; 34. Dxh4+, Kg6;

35. Dh6+, Kf5; 36. Dh5+, Ke4;

37. Ph6, ...;

Zwart geeft op, 1 - 0

Ben Ahlers

kampioenen

Kalkwijk Ahlers

Blankespoor

Broekman

Cayaux

Toonen

DE KOK

Wit: Henk Noordhoek

Zwart: Wim de Kok

Gespeeld in februari 1980

1. e4, c5; 2. Pf3, e6; 3. c4, ...;

Deze zet wordt niet genoemd in de encyclopedie. Als wit snel d4 speelt ontstaan bekende varianten.

3. ..., Pc6; 4. Pc3, a6;

Beter is 4. ..., Pf6;

5. b3?, ...;

Met 5, d4 kan wit in het voordeel komen.

Zwart heeft dan een nutteloze zet a6 gespeeld.

5. ..., d6?!;

Beter is 5 ..., Pf6, om na 6 d4, cxd;

7. Pxd4 in het voordeel te komen met

7 ..., Lb4;

6. d4, cxd; 7. Pxd4, Pf6; 8. g3, Da5;

9. Pxc6, bxc; 10. Ld2, ...;

Op 10 Dd2 volgt: 10 ..., d5!; en bijv.

11 exd, Lb4; 12 Lb2, Pe4; en wit kan opgeven.

10. ..., Dc7; 11. Lg2, Le7; 12. 0-0, 0-0;

13. Tc1, Lb7; 14. Lf4!?, Pd7!;

15. Pa4, c5; 16. Te1, Tad8; 17. De2, ...;

In deze stelling draait alles om het centrum. Nadat wits eerste plan (c5) door zwarts 15e zet is mislukt, wil wit nu e4-e5 spelen. Zwart wil een stuk naar d4 brengen.

17. ..., Lf6!; 18. Lxd6, ...;

Op 18 Le3, ...; speelt zwart ..Pb8; of ..Pe5; gevolgd door Pc6 en Pd4. Ook 18 Tcd1, ...; wordt beantwoord met ..Pe5 of ..Pb8.

18. ..., Dxd6; 19. e5, Lxe5; 20. Lxb7, Ld4!;

21. Kh1, Kh8;

Beter is direct 21 ..., e5;

22. Dc2?, ...;

Wit speelt zonder plan. Beter is 22 Pc3, ...;

22. ..., e5; 23. Pc3, f5; 24. Lg2, Dh6;

De witspeler dacht hier dat hij goed stond, maar in werkelijkheid staat wit zeer slecht. Zwart heeft een winnende aanval. Ongelijke lopers betekenen in het middenspel een voordeel voor de aanvallende partij. Wit krijgt weliswaar een paard op d5, maar dat doet daar weinig.

25. Pd5, e4;

Niet slecht, maar sterk was ..., f4!

Zwart dreigt dan al 26 ..., fxcg; 27 fxcg, Lf2; gevolgd door ..., Lxg3.

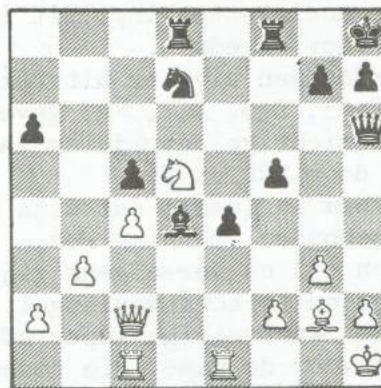
Op 26 Tf1 of Tf2 volgt natuurlijk 26. ..., f3;

Op 26 Ted1 is 26 ..., fxcg; 27 fxcg, Tf2; goed voor zwart.

26 Dd2 wordt beantwoord met 26 ..., Dh5;

bijv. 27 gxf, exf; 28 Pxf4, Dh6;

29 Te4, Pf6; 30 Te2, Pg4; en zwart wint.

26. Te2, ...;

Ik bekeek vooral 26 f3, ...; waarop zwart twee goede antwoorden heeft.

1) 26 ..., exf; 27 Lxf3, Pe5; 28 Dg2, ...;

(28 Lg2, Pg4; 29 h3, Lf2;)

28 ..., Pxf3; 29 Dxf3, Dd2!; 30 Tcd1, ...;

(30 a3, Ted8!; 31 Tf1, Te2; of

31 Txe8?, Dxc1; en zwart wint.)

30 ..., Dxa2; 31 Te7, ...; en nu haalt zwart eenvoudig een tweede pion op.

31 ..., Tb8; 32 Tde1, Dxb3; 33 Dxb3,

Txb3; 34 Te8, Tb8;

2) 26 ..., Pe5!; Dit wilde ik spelen. Het kostte veel bedenktijd om alles tot winst te analyseren, waardoor ik al in lichte tijdnood kwam.

27 fxe, Pg4; 28 h3, ...;

(28 Lf3, Lf2; gevolgd door ..., Lxg3;

of 28 ..., Pf2+; 29 Kg1, fxe; en wint.)

28 ..., Pf2; 29 Kh2, f4!;

(ook 29 ..., fxe; is mogelijk, want

30 Lxe4, Pxe4; 31 Txe4 of 31 Dxe4, faalt op 31 ..., Tf2+;)

30 Pxf4, ...;

(30 gxf, Txd5!; 31 cxd, Dxf4+;

32 Kg1, Pg4+; 33 Kh1, Dh2 mat!)

30 ..., Txf4!; 31 gxf, Dxf4+; 32 Kg1,

Pg4+; 33 Kh1, Dh2 mat.

26. ..., Pe5; 27. b4?, ...;

Wit wil niet langer passief blijven, maar hier was 27 h3 nodig. Zwart staat dan natuurlijk nog steeds prima en kan bijv.

27 ..., Dg5 gevolgd door h7-h5-h4 en evt.

Td8-d6-h6 spelen. Een andere mogelijkheid

is 27 Tcd1, waarop zwart hetzelfde kan

spelen als op 27 h3, eventueel vooraf-

gegaan door 27 ..., Pg4; 28 h3, Pe5, want

wit kan toch weinig doen

27. ..., Pg4; 28. h3, Pxf2+; 29. Kh2, ...;

Bij zijn 27e zet had wit niet gezien dat

bij tweemaal slaan op f2 de toren op c1 instaat.

29. ..., Pg4+;

Zwart herhaalt de zetten om tijd te winnen.

ZIE DIAGRAM

30. Kh1, Pf2+; 31. Kh2, Pd3?;

Jammer! In tijdnood zag ik niet dat deze stelling veel lijkt op die bij de analyse bij de 26e zet (variant 2). Ook hier zie ik na 31 ...f4!; geen redding meer voor wit. Op 32 Pxf4, ...; en 32 gxf,...; wint zwart zoals in de analyse bij de 26e zet. 32 Lxe4,Dxh3+; en 32 Lf1,fxg+; 33 Kxg3, Tf3+; 34 Kh2,Txh3+; 35 Lxh3,Dxh3+; 36 Kg1,Dh1; mat, verliezen direct. 32 Tb1, Dd6!;

Pion g3 is zwak en wordt veroverd.

33. bxc, Dxc5; 34. a4, ...;

Wit kan slechts afwachten.

34. ... Le5!; 35. Td1?, ...;

De witte stelling was al hopeloos, maar dit versnelt het einde. Wit kan pion-verlies niet meer tegengaan (35 Te3,Txd5;). Na de tekstzet verliest wit echter ook nog een kwaliteit.

35. ... Lxg3!; 36. Kh1, ...;

36 Kxg3, ...; verliest direct:

36 ...Dd6+; 37 Kh4,g5+; 38 Kxg5,Dg3+;

39 Kh5,Txd5; 40 cxd,...; (40 Tf1,f4+;

41 cxd,Tf5+; en 42 ...Dg6; mat)

40 ... Pf4+; 41 Kh6, Dg6; mat.

36. ... Pf2+; 37. Txf2, Lxf2;

38. Pf4, Txd1+; 39. Dxd1, Lg3?;

Met de vlag op vallen. 39 ...Dxc4; is eenvoudiger: zwart staat dan een kwaliteit en drie pionnen voor.

Na de tekstzet wint wit de kwaliteit terug. Zwart blijft echter wel gewonnen staan.

40. Pe6, De7??;

De laatste zet in tijdnood en een hele slechte: 40 ...Dd6!; 41 Dxd6,Lxd6;

42 Pxf8 Lxf8; en het eindspel is eenvoudig gewonnen voor zwart. Na de tekstzet is de winst nog niet vergooid, maar wit krijgt tegenkansen. De grootste fout komt nog!

41. Pxf8, Dxf8; 42. c5, h6;

43. c6, Dc8??;

De afgegeven zet. Ik dacht dat alles won en deed de veilige tekstzet in de enveloppe met de gedachte thuis de meest eenvoudige methode te zullen vinden. Zo simpel is dat echter niet. Veel beter is 43 ...Dc5; 44 Df1, a5; gevolgd door ...Lc7 en ...De5, waarna wit passief moet blijven en de zwarte pionnen kunnen gaan lopen. 45 Db5,Dxb5; 46 axb,Lc7; is eveneens gewonnen voor zwart.

44. Db3?!, ...;

Na het actieve 44 Dd5 (centralisatie) is het onduidelijk of zwart nog wel kan winnen.

44. ... Db8; 45. Dc4, a5; 46. Lf1, Kh7;

47 De6, ...;

Op 47 Dd5 volgt hetzelfde.

47. ... Df4!; 48. Dc4, ...;

Of 48 Kg2, Df2+; of 48 Lg2,Dc1+;

of 48 Lc4,Df3+; 49 Kg1, Df2+;

50 Kh1,Dh2; mat.

48. ... Df2!;

Wit gaf op, want na 49 Lg2 loopt de zwarte e-pion door en ook dameruil (49 De2) is hopeloos.

0 - 1

Wim de Kok

MANS

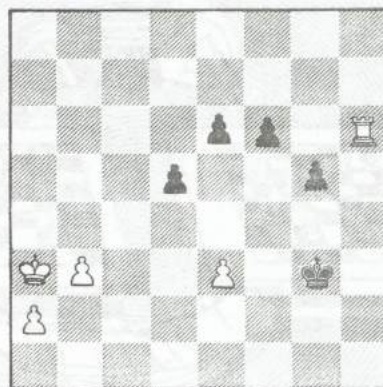
Wit: Dick Mans

Zwart: Paul Gerla

Wassenaar, 22-5-1982

1. d4, e6; 2. c4, c5; 3. Pf3, Pf6;
4. Lg5, cxd; 5. Pxd4, Da5+; 6. Ld2,
Db6; 7. Pb3, Pe4; 8. e3, a5;
9. Pc3, Pxd2; 10. Dxd2, a4; 11. P.d4,
a3; 12. b3, Da5; 13. Ld3, Lb4;
14. Tc1, d6; 15. 0-0, Ld7;
16. Dc2, Pc6; 17. Pxc6, Lxc6;
18. Le4, Lxc3; 19. Lxc6+, bxc;
20. Dxc3, Dxc3; 21. Txc3, Ke7;
22. Td1, Thc8; 23. Tdc1, Kd7;
24. Kf1, Ta5; 25. Ke2, Tg5;
26. g3, Th5; 27. h4, Ta8;
28. Kd2, Ke7; 29. Ke2, h6;
30. Td1, g5; 31. hxg, hxg;
32. Tcd3, d5; 33. cxd, cxd;
34. Tc3, Thh8; 35. Tc7+, Kf6;
36. Tdc1, The8; 37. Tb7, Te7;
38. Tcc7, Txc7; 39. Txc7, Kg6;
40. Kd2, f6; 41. Kc3, Th8;
42. Kb4, Th2; 43. Tc2, Kf5;
44. Kax2, Ke4; 45. f3+, Kxf3;
46. Txh2, Kxg3; 47. Th6, ...;

Zwart geeft op 1-0

Snelschaak door schaakcomputers

J. Louwman

In deze bijdrage worden de prestaties op het gebied van snelschaak bekeken van acht schaakcomputers; de sterkste die op dit moment in de handel zijn. Deze schaakcomputers speelden zowel een volledige competitie bij een bedenktijd van 5-7 seconden per zet als een volledige competitie bij een bedenktijd van 30-35 seconden per zet. De bedenktijden in aanmerking genomen werd een acceptabel schaakniveau bereikt.

Als sterkste kwam de Champion Challenger uit de bus, doch ook andere schaakcomputers als de Scisys Mark 5, Morphy GGM en Novag Savant leverden redelijke prestaties. De resultaten zijn in vier tabellen verwerkt. Enige bijzonderheden en kenmerken zijn in deze bijdrage beschreven. Ook wordt één schaakpartij behandeld. De in tabel 1 genoemde schaakcomputers namen deel aan de twee toernooien. De Sargon 2.5 MGS, hoewel uit produk-

COMPUTER SCHAAK

tie en inmiddels opgevolgd door de Morphy GGM, nam toch aan deze competitie deel, omdat deze schaakcom-

puter destijds (zie Databus juni '81) veruit de beste vluggeraar was.

Het valt op, dat de krachtverhoudingen tussen de deelnemende computers in beide toernooien verschillen. De sterkste vluggeraar, de Champion Challenger, kreeg in toernooi 2 echter veel meer tegenstand dan in toernooi 1. Echt super-snelschaak speelt deze computer erg sterk. Mephisto 2 of ESB (identiek programma) speelde daarentegen in toernooi 1 zeer zwak en in toernooi 2 sterk. Deze schaakcomputer levert pas vanaf level C4 ($\pm$ 35 seconden bedenktijd per zet) redelijk goede prestaties. De oorzaak is bekend. Mephisto evalueert per seconde slechts de helft van de schaakstellingen t.o.v. zijn concurrenten, dit i.v.m. de batterijvoeding. De uitstekende kwaliteit van het schaakprogramma compenseert dit nadeel voldoende doch bij het super-snelschaak, waarbij het toch op razendsnel rekenwerk aankomt, onvoldoende.

De Novag Savant deed het gemiddeld zeer redelijk, maar verloor steeds snel en deed lang over de winst. De Sargon 2.5 MGS - destijds (juni 1981) gekroond snelschaakkampioen met een score van 90% stond nu mager bijna onderaan met een score van slechts 39%! Hieruit blijkt opnieuw duidelijk hoeveel sterker de huidige schaakcomputers spelen in vergelijking met een jaar geleden.

Mark 5 speelde aantrekkelijk snelschaak en dat geldt zeker ook voor de Morphy GGM die zowel met het Grunfeld-, Master- als Capablanca-moduul meespeelde. In dit gezelschap sloeg de goedkope Sensor Chess met Strong-moduul (Scisys) geen gek figuur, slechts de Sargon ARB met het nieuwe 3.0. moduul speelde zeer zwak. Doodzonde dat deze fraaie ARB schaakcomputer zo'n zwak spelend nieuw moduul heeft.

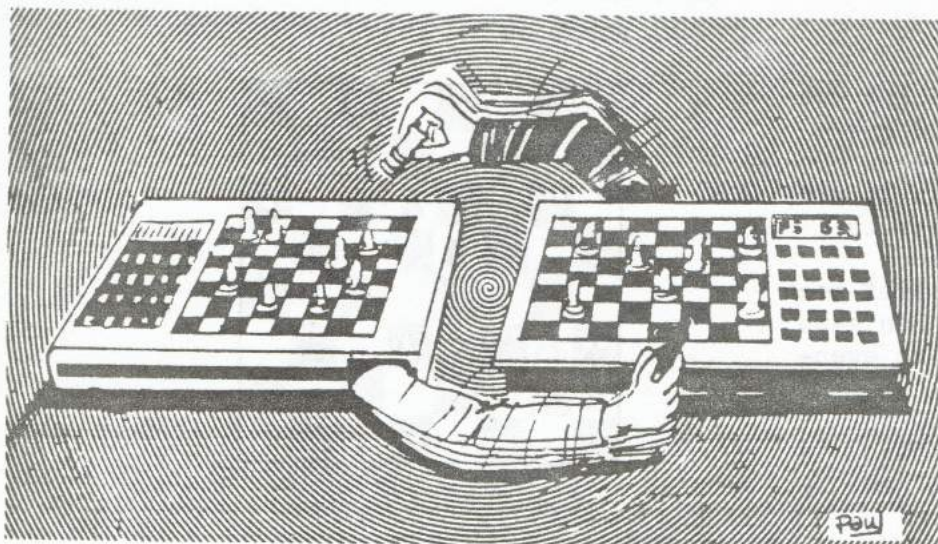
Gemiddeld kijken deze schaakcomputers bij ongeveer 6 seconden bedenktijd 2 ply diep en bij 35 seconden bedenktijd 3 tot 4 ply diep in B-strategie. In deze bijdrage is een partij opgenomen uit toernooi 2 tussen de Mark 5 en de Novag Savant. Mark 5 won door een zo op het oog aardige combinatie, die echter alles behalve correct was. De Savant gaf medewerking om mat te worden gezet, maar het aardige van deze partij is dat wordt aangetoond dat computers tegenwoordig hout offeren. Men bedenke daarbij dat snelschaak, ook tussen mensen, meestal allesbehalve foutloos wordt gespeeld. Bij korte bedenktijden daalt de kwaliteit van de gespeelde partijen aanzienlijk.

Tabel 2 geeft de resultaten bij bedenktijden van ong. 6 seconden per zet, tabel 3 bij bedenktijden van $\pm$ 35 seconden per zet, tabel 4 geeft de totalen van de tabel-

Tabel 1. Deelnemende schaakcomputers

Type	Prijs	Importeur
Champion Challenger	f 1549,-	Wegam
Morphy GGM met 3 modulen	f 2360,-	Wegam
Mephisto 2 of Mephisto ESB	f 999,-	Wegam
	resp. f 2150,-	
Sargon 3.0 ARB (nieuw)	f 2995,-	Wegam
Sargon 2.5MGS	uit productie	
Scisys Mark 5	f 1299,-	Electronics Ned. BV
Scisys Sensor Strong	f 628,-*	Electronics Ned. BV
Novag Savant	f 1498,-	Sio BV

* ook met sensor moduul (standaard)

Tabel 2. Resultaten bij een gemiddelde bedenktijd van 6 seconden per zet. (Toernooi 1).

naam	gesp.	gew.	rem.	verl.	ptn.	%	weer-stand-punten
1. Champion Challenger	7	5	1	1	5½	79	+10
2. Morphy GGM (3 mod.)	7	4	2	1	5	71	-14
3. Novag Savant	7	3	3	1	4½	64	-18
4. Sargon 2.5 MGS	7	3	0	4	3	43	+9
5. Mark 5 (Scisys)	7	3	0	4	3	43	+5
6. Sensor Strong (Scisys)	7	3	0	4	3	43	+2
7. Sargon ARB 3.0	7	2	1	4	2½	36	+2
8. Mephisto 2 of ESB	7	1	1	5	1½	21	+4

remise 17%

Tabel 3. Resultaten bij een bedenktijd van 30-35 seconden per zet. (Toernooi 2).

naam	gesp.	gew.	rem.	verl.	ptn.	%	weer-stand-punten
1. Mark 5 (Scisys)	7	5	0	2	5	71	+17
2. Mephisto 2 of ESB	7	4	2	1	5	71	+8
3. Champion Challenger	7	5	0	2	5	71	-5
4. Morphy GGM (3 mod.)	7	4	0	3	4	57	-7
5. Sensor Strong (Scisys)	7	3	1	3	3½	50	-9
6. Novag Savant	7	2	2	3	3	43	-8
7. Sargon 2.5 MGS	7	2	1	4	2½	36	+38!!
8. Sargon 3.0 ARB	7	0	0	7	0		+34

remise 17%

Tabel 4. Totalen van tabel 2 en tabel 3.

naam	gesp.	gew.	rem.	verl.	ptn.	%	weer-stand-punten
1. Champion Challenger	14	10	1	3	10½	75	+5
2. Morphy GGM (3 mod.)	14	8	2	4	9	64	-12
3. Mark 5 (Scisys)	14	8	0	6	8	57	+11
4. Novag Savant	14	5	5	4	7½	54	-13
5. Mephisto 2 of ESB	14	5	3	6	6½	46	+6
6. Sensor Strong (Scisys)	14	6	1	7	6½	46	-4
7. Sargon 2.5 MGS	14	5	1	8	5½	39	+23!!
8. Sargon ARB 3.0	14	2	1	11	2½	18	-16

remise 17%

Tabel 5. Onderlinge resultaten.

		6 seconden	30 seconden	totaal
Mephisto 2	- Sargon ARB 3.0	1-0	1-0	2-0
Sargon ARB 3.0	- Sensor Strong	0-1	0-1	0-2
Mark 5	- Mephisto 2	1-0	1-0	2-0
Sargon ARB 3.0	- Mark 5	1-0	0-1	1-1
Morphy GGM	- Sargon ARB 3.0	½-½	1-0	1½-½
Sargon ARB 3.0	- Champ. Challenger	1-0	0-1	1-1
Sargon 2.5 MGS	- Sargon ARB 3.0	1-0	1-0	2-0
Sargon ARB 3.0	- Novag Savant	0-1	0-1	0-2
Novag Savant	- Sargon 2.5 MGS	1-0	0-1	1-1
Sargon 2.5	- Morphy GGM	0-1	0-1	0-2
Mark 5	- Sargon 2.5 MGS	0-1	1-0	1-1
Sargon 2.5 MGS	- Mephisto 2	1-0	½-½	1½-½
Sensor Strong	- Sargon 2.5 MGS	1-0	1-0	2-0
Sargon 2.5 MGS	- Champ. Challenger	0-1	0-1	0-2
Mephisto 2	- Morphy GGM	0-1	1-0	1-1
Mephisto 2	- Novag Savant	½-½	½-½	1-1
Champ. Challenger	- Mephisto 2	1-0	0-1	1-1
Mephisto 2	- Sensor Strong	0-1	1-0	1-1
Sensor Strong	- Mark 5	0-1	1-0	1-1
Morphy GGM	- Sensor Strong	1-0	1-0	2-0
Novag Savant	- Sensor Strong	1-0	½-½	1½-½
Sensor Strong	- Champ. Challenger	0-1	0-1	0-2
Champ. Challenger	- Novag Savant	½-½	1-0	1½-½
Morphy GGM	- Champ. Challenger	0-1	0-1	0-2
Champ. Challenger	- Mark 5	1-0	0-1	1-1
Mark 5	- Morphy GGM	0-1	0-1	0-2
Novag Savant	- Mark 5	0-1	0-1	0-2
Morphy GGM	- Novag Savant	½-½	0-1	½-1½

Gemiddeld aantal zetten per partij: 54

len 2 en 3 en tabel 5 vermeldt de onderlinge resultaten.

Conclusie

De Champion Challenger is vooral bij zeer korte bedenktijden een sterke snelschaker die het ook menig sterke clubschaker lastig kan maken. De Morphy GGM, de Mark 5 en de Novag Savant spelen ook goed snelschaak. Mephisto 2 blijft daarbij iets achter, doch speelt ook goed snelschaak bij bedenktijden van ong. 35 seconden per zet. In het algemeen speelt ook de Sensor Chess Strong een redelijk partijtje snelschaak, mede gelet op zijn lage prijs. De oude Sargon MGS deed het in dit gezelschap mager en de Sargon ARB 3.0 faalde ronduit.

Als schakers snelschaak tegen de schaakcomputers spelen, laten zij dan wel zo sportief zijn om dezelfde bedenktijden aan te houden, hetgeen meestal niet het geval is! In 40 snelschaakpartijen tegen schakers met een elo-rating van 1700-2000 punten scoorde de Champion Challenger 75%! Een niet geringe prestatie van de Champion Challenger!

Partij snelschaak

Hieronder is een snelschaakpartij weergegeven tussen de Mark 5 en de Novag Savant. De analyses zijn van Cor Smit. Ondanks de medewerking van de Novag Savant aan diens en eigen ondergang toch een leuk vluggertje. Het partijtje is het naspelen volkomen waard. De bedenktijd is ongeveer 30 seconden per zet.

Wit (Mark 5)

Zwart (Novag Savant)

1. e4
2. Pf3
3. c3

- e5
Pc6
...

De zgn. Ponziani-opening; ook wel „Engels paardspel” genoemd. Eertijds warm aanbevolen door Staunton. Tegenwoordig beschouwt men deze opening als zijnde „slap” en is zij sedert enige tijd volkomen ongebruikelijk.

3. ... Pf6

Ook d5 is goed bespeelbaar.

4. d4
5. d5

- Pe4;
...

Op 5. de5 volgt Lc5!

5. ... Pb8

Iets moeilijker heeft zwart het na 5. ...Pe7, bijv. 6. Pe5: Pg6. 7. Ld3 en nu faalt 7. ...Pf2; op 8. Lg6. Pd1.; 9. Lf7: - Ke7, 10. Lg5+.

6. Pe5: c6

Beter 6. ...De7

7. Le2 Db6

8. 0-0 Lc5
9. Pg4 cd5
10. b4 Le7
11. Pe3 Pf6
12. Db3 d4

Zwart veronachtzaamt zijn ontwikkeling, een euvel waaraan de computer helaas soms nog mank gaat. 12. ...d6 was de aangewezen zet.

13. Pf5! dc3
14. Pc3: Lf8

Zwart staat verre van ideaal. Na 14. ...g6 volgt 15. Pe7: en 16. Lg5 Ook Db4: helpt niet meer.

15. Lc4 d5
Nu staan Pf5 en Lc4 en prise.

16. Te1+ Kd8
17. Le3 Db4:
18. Ld3 Db3:
19. ab3 ...

Het eerste gevaar voor zwart lijkt voorbij. Hij staat weliswaar onontwikkeld, maar heeft 2 pionnen meer.

19. ... Lb4

Laat de nu volgende wending toe. Maar zwart heeft het al te ver laten komen.

20. Ta7:!

Leuk gecombineerd en dat voor een computer in 30 seconden.

20. ... Ta7:

Het beste. Ingeval 20. ...lc3: volgt 21. Ta8: Le1:, 22. Tb8: en wit blijft de toon aangeven. Zwart kan zich aan de wur-

gende greep van wit niet ontworstelen.

21. Lb6: ...

Zeer juist. Als wit direct op a7 neemt, volgt Lf5: en Pbd7

21. ... Kd7
22. Lb5+ Pc6
23. La7: Lc3: *
24. Te7+! Kd8
25. Lb6++ mat

• naschrift

Voor het oog een prachtige combinatie-partij. Maar helaas... Vervangt u 23. ...Lc3: eens door 23. ...Kc7!

Nieuwe schaakcomputers

Fidelity (VS) komt omstreeks augustus uit met twee nieuwe schaakcomputers, beide met sensortechniek. Het zijn de Chess Challenger Sensory 6 en de Chess Challenger Sensory 9. De eerste is een verbeterde versie van de Sensory 8 (hoognodig!) en de 9 heeft een programma gelijk aan dat van de Champion Challenger, zelfs nog iets beter. Dit was ook broodnodig want het Champion-programma van de Spranklen's vertoont bij langere bedenktijden nogal wat fouten. De 9 is qua uiterlijk ongeveer gelijk aan de huidige Sensory 8. Deze nieuwe Challengers hebben beide eindelijk een verwisselbaar programma (moduul). Een zeer belangrijke stap voorwaarts dus! De „negen“ zal ook beduidend goedkoper zijn dan de huidige Champion (prijs ± f 1000,-). Wel blijft de Champion over meer extra's beschikken.

Tegen het eind van het jaar komt een geheel nieuw merk schaakcomputer op de markt: de Comtessa. Dit merk, dat in vier versies zal uitkomen, herbergt het sterke Zweedse Princess schaakprogramma, dat bekend is van de toernooien in Travemünde en Stockholm. Deze computers worden vanuit West-Duitsland uitgebracht, maar in Noord-Duitsland gefabriceerd. Het bijzondere van deze schaakcomputer is, dat bij de verwisselbare modulen (programma's) steeds de microprocessor is opgenomen. Zulke computers verouderen niet, omdat snellere en eventuele meerdere microprocessoren, inclusief ROM en RAM in de nieuwe modulen „meeverhuizen“. De vier versies hebben allemaal hetzelfde programma. De verschillen zitten in het bedieningsgemak en de uitvoering. Er is een eenvoudige reiscomputer, een computer met sensortechniek en twee luxe versies met reedcontacten.

David Levy en Kevin O'Connell brengen in de toekomst vermoedelijk ook een nieuwe schaakcomputer op de markt met een geheel nieuw uiterlijk. Deze computer wordt door dit duo rechtstreeks en zelfstandig uitgebracht, maar de verschijning van deze computer acht ik op diverse gronden wat twijfelachtig. Mephisto bereidt een geheel nieuwe schaakcomputer voor, maar die komt op zijn vroegst pas over 1½ à 2 jaar uit. Morphy werkt aan een responseboard aansluitbaar op de GGM-computer en uitgevoerd met reedcontacten.

UIT: DATABUS (UITGEVERIJ KLUWER)
MET TOESTEMMING VAN DE SCHRIJVER EN UITGEVER OVERGENOMEN

Belle vergeleken met huisschaakcomputers

De beslissende momenten belicht

J. Louwman

Op 5 maart j.l. speelde voor het eerst de Nederlandse schaakgrootmeester Hein Donner, tevens fel tegenstander van het computerschaak, tegen de wereldkampioen computerschaak Belle. Voor kenners stond de uitslag bij voorbaat vast. Een schaakgrootmeester speelt nogal wat sterker dan welk computerschaakprogramma dan ook. Toch waren vele honderden toeschouwers in Delft aanwezig, waaronder een aantal dat op sensatie hoopte.

Onderstaand zal ik de partij van een kort commentaar voorzien en u informeren welke zet acht verschillende huisschaakcomputers op de 19e en 38e zet (de beslissende momenten) speelden. Belle rekent zeer snel en evalueert via de „brute-force“-methodiek per seconde 160.000 schaakstellingen. De huisschaakcomputers evalueren per seconde maximaal 60 schaakstellingen en zijn derhalve na de berekende derde ply genooddzaak een selectie te maken voor de meest relevante voortzettingen (B-strategie). Deze laatste methode blijkt soms voordelen te hebben, hetgeen o.a. uit de vergelijkingstabel blijkt. Strikte en definitieve conclusies kunnen daaruit echter niet worden getrokken. De Mephisto 2 is de enige schaakcomputer, die enigszins laat zien hoe hij tot een bepaald schaakzet komt. De overigen laten dit

niet zien, waardoor het een hachelijke zaak wordt te concluderen waarom een bepaalde schaakcomputer (programma) een betere zet doet.

Nu de schaakpartij: Donner lootte de witte kleur.

Wit: J. H. Donner (Nederlandse elorating 2468 punten)

Zwart: Belle (beweerde elorating 2280)

Damegambiet, Cambridge-Springsverdediging

1. d4 d5 2. c4 c6 3. Pf3 Pf6 4. Pc3 e6 5. Lg5 Pbd7 6. e3 Da5 7. Pd2 Lb4 8. Dc2 0-0 9. Le2 dxc4 10. Lxf6 Pxf6 11. Pxc4 Dc7 12. 0-0 Td8 13. a3 Le7 14. b4 b6 15. Tfc1...

Met deze zet verlaat Donner de theorie, die hier Tf d1 aangeeft. Belle beschikt overigens over de meest uitgebreide openingsbibliotheek.

15. ... Lb7 16. Lf3 a6 17. Tab1 Pd7 18. a4 Tab8 19 g3??

Met deze zet geeft Donner zijn computer tegenstander een goede mogelijkheid, want de witte loper komt op veld f3 ongedekt te staan!

20. Txb4 c5 21. dxc5 Lxf3 22. cxb6 Pxb6 23. Pxb6 Txb6 24. Txb6 Dxb6.

en Belle staat niet verloren! Op 19...Lb4: kan Donner weliswaar Le4 spelen, maar ook dan staat Belle niet slecht, zeker niet verloren.

20 Lg2 f5?

Opnieuw tast Belle mis. Donner betitelt de deze zet terecht als gruwelijk slecht.

21. Pe2 Te8 22. Pf4 Lg5 23. Pd3 Lf6 24. f4 Tec8 25. a5 b5 26. Pd2 La8 27. Pb3 Da7 28. De2 Tc7 29. Pbc5 Pf8 30. Tc2 Te8 31. Tbc1 Kg8 32. Lf3 Td8 33. g4 Tdc8 34. Tc3 fxc4 35. Lxg4 Te7 36. Da2 Tce8 37. f5 Td8 38. Pf4...

Inmiddels is Belle reeds lang verloren komen te staan. De damevleugel is „in een doosje gestopt“. Donner kan spelen wat hij wil.

38... Lxd4!

Hoewel met de moed der wanhoop toch de enige mogelijkheid om niet onmiddellijk te worden afgeslacht.

39. exd4 Txd4 40. f6 Txf4 41. fxe7 Txf4 + 42. Tg3 Txf3 + 43. hxg3 Dxe7 44. Dd2! h6 45. Td1 De8 46. Dd6 e5 47. Dc7 Dh5 48. Tf1 De8 49. Dd6 e4 50. Tf4 e3 51. Te4 Dc8 52. Txe3 h5 53. Te7 Df5 54. Df4...

Beter en sneller had Donner hier 54. Te8 kunnen spelen. Met de tekstzet bewandelt Donner echter een rustige doch zekere weg.

54. ...Dg6 55. Ta7 De8 56. Dd4 Dg6 afgebroken en door FIDE-president Olafson gewonnen gearbitreerd voor Donner, hetgeen voor deze internationale grootmeester een eenvoudig karwei was.

Vergelijkingen tussen Belle en huisschaakcomputers

In de partij Donner-Belle, miste Belle op de 19e zet de juiste voortzetting Ld6 x b4. Bij 8 verschillende schaakcomputerprogramma's heb ik bekeken, of zij deze betere zet wel vonden. Belle speelde Kg8-h8, hetgeen zeer zwak was.

Geen enkele huisschaakcomputer speelde Kg8-h8. Slechts 3 vonden de zet Lb4; zij het na soms langere bedenktijden, hetgeen ook mag omdat Belle per seconde 2000 maal zo snel rekent. De drie computers die Lb4: vonden zijn ook de sterkst spelende, te weten Mephisto 2, Scisys Mark 5 en Morphy GGM. Hieronder volgen de resultaten met de gevonden zet na verschillende bedenktijden:

Morphy Master: na 30 seconden tot 9 minuten bedenktijd Pd7-f6 na 9 minuten Ld6xb4! (blijvend)

Morphy Capablanca: na 27 minuten constant Pd7-f6

Mephisto 2: na 1 minuut c6-c5 na 1 1/2 minuut Pd7-f6 na 2 minuten a6-a5 na 3 minuten b6-b5 na 12 minuten c6-c5 na 28 minuten Le7-b4 (blijvend)

Mark 5: na 8 seconden Le7xb4! 8 seconden -- 29 minuten c6-c5 29 minuten Le7xb4! (blijvend)

Champion Challenger: na 2 minuten b6-b5 2-4 minuten c6-c5 daarna steeds c6-c5

Scisys Sensor Standaard: tot 11 minuten Tb8-a8 vanaf 11 minuten c6-c5 (onveranderd)

Scisys Sensor Strong: van 0 seconden -- 32 minuten c6-c5

Novag Savant: van 0 seconden -- 2 uur e6-e5

De zet c6-c5 is in elk geval beter dan kg8-h8. Nogmaals, na 19... Lb4: kan wit ook Le4 spelen. Zwart heeft dan een pluspunt, maar het verdere verloop is dan onduidelijk.

Uit deze opsommingen is een aantal leerzame conclusies te trekken. Belle speelde Lb4 niet, omdat dit programma vond na de verdere afwikkeling „niet goed“ te staan, hetgeen een misvatting was. Belle had na deze afwikkeling veel beter „gestaan“ dan na de afwikkeling die Belle zelf koos. De huisschaakcomputers zoeken tot de tweede of derde ply of brute-force, daarna selecteren zij voor

verdere berekening een aantal varianten. Omdat na bijv... Lb4: Tb4: c5, dc5: Lf3: cb6: Pb6: enz., een voor zwart veel betere stelling ontstaat dan na de variant die Belle koos, berekenen de betere huisschaakcomputers deze variant, omdat hun programma's de schaakposities sterk meewegen. Kenmerkend is, dat als ik deze computers via de brute-force methode laat spelen zij veel meer moeite hebben om Lb4: te vinden.

Natuurlijk speelt Belle beter dan de Mephisto en zijn collega's. Toch blijkt de *selectie* (B-strategie) soms voordelen te hebben boven de A-strategie (brute-force methode) hetgeen drie computers ook hebben aangetoond.

De berekening ligt bijna 11 ply diep (Lxb4), vandaar de noodzaak voor een langere bedenktijd, uitgezonderd dan de Morphy Master, die in programma 8 best wel Lb4 speelt, maar in programma 5 (langere bedenktijd) na 27 minuten het slechtere Pf6!!

Kijken we na de 38e zet van wit: Pf4. Belle stond toen al glad verloren, maar bracht met 38 ... Lxd4 leven in de brouwerij.

Tijdens de gespeelde partij in Delft, merkte ik al op, dat ik ervan overtuigd was dat bijna alle huisschaakcomputers ook Lxd4 zouden spelen. Immers na deze zet is er materiaal te winnen zonder *verdere verslechtering* van de stelling. Mijn prognose kwam uit, hetgeen u uit het navolgende kunt constateren:

Morphy Master: na 1 1/2 minuut tot oneindig Lxd4

Morphy Capablanca: na 10 seconden tot oneindig Lxd4 na tussendoor ook Txd4 te hebben overwogen en dit te hebben verworpen.

Mephisto 2: na 1 seconde tot oneindig Lxd4

Mark 5: tot 6 minuten Txd4, daarna tot oneindig Lxd4

Champion Challenger: tot 4 minuten Te7-f7, daarna tot oneindig Kg8-h8! (zeer slecht)

Novag Savant: Steeds Lxd4

Scisys Sensor Standaard: Steeds Lxd4

Scisys Sensor Standaard: Steeds Lf6xd4

Scisys Sensor Strong: tot 7 minuten Lf6-g5, daarna tot oneindig Lxd4

Toch wel heel duidelijk dus! Slechts de Champion Challenger faalde.

Met deze conclusies heb ik slechts willen aantonen, dat de huisschaakcomputers – en zeker de betere – het echt niet zo

slecht doen. Na Ld4: kan wit ook Pe6 spelen. Hierop speelt bijv. de Mark 5 ook een correcte voortzetting.

Natuurlijk is deze stand voor zwart verlore. Al eerder liet Belle zeer teleurstellend zijn zwarte damevleugel in een doosje stoppen. De betere huisschaakcomputers was dit niet overkomen, want met 19: g2-g3 gaf Donner zijn computeropponent een redelijke uitweg, die niet door Belle werd benut. Natuurlijk speelt Donner veel sterker dan welke schaakcomputer dan ook. Een zet Kg8-h8 speelt een computerprogramma dikwijls als, volgens hem, een evenwicht aanwezig is. Hiervan was echter in dit geval geen sprake.

Jaap v.d. Herik stelde, dat over ± 15 jaar de wereldkampioen het moeilijk zal krijgen tegen een dan spelend sterk computerschaakprogramma. Er is aanleiding deze stelling serieus te nemen. Daarvoor is nog veel werk aan de winkel.

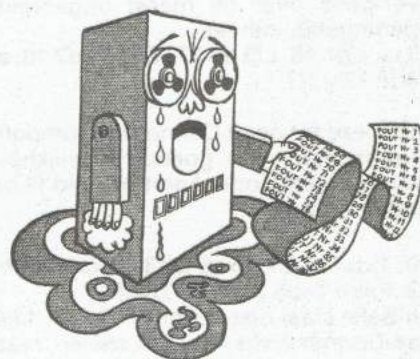
Wij moeten anderzijds ook respect opbrengen voor bijv. Donner, die een totaal andere visie heeft. Donner ziet in de eerstkomende 2000 jaar (!) de schaakcomputer niet van een gerenommeerde schaakgrootmeester winnen. Hij beschouwt de schaakcomputer als nutteloze „flipperkasten“, een uitspraak die u en ik wellicht niet kunnen delen.

Laten wij wel zijn, schaakgrootmeesters spelen een partij schaak, die kwalitatief veruit superieur is aan het geschuif van de gemiddelde schaker. Tevens kan worden geconstateerd, dat onder topschakers de angst aanwezig is voor het computerschaak. Tegenover mij liet John v.d. Wiel, het nieuwe Nederlandse schaaktalent en grootmeester in spé dat blijken. Deze 22 jarige sympathieke Leidenaar, zei mij vrees te hebben voor het computerschaak op langere termijn. Hij vraagt zich af, of computerschaakprogramma's eventueel straks deelnemend in grootmeestertoernooien geen prijzengeld gaan wegslepen, die nu nog aan

de schaaktop toevallen. Naar mijn bescheiden mening is deze angst ongegrond; immers, daar zijn spelregels voor te bedenken. Voorlopig is het computerschaak geen bedreiging voor het topschaak, dat is duidelijk.

Grote twijfels kunnen worden uitgesproken over de beweerde elorating van Belle, te weten ± 2280 elopunten. Met onze nieuwe Nederlandse schaakkampioen, grootmeester Hans Ree, ben ik van mening, dat Belle een wat meer bescheiden elorating moet worden toegekend. Belle kan heus beter, dan in de partij tegen Donner. Toch toonde deze schaakpartij aan, dat vooral positioneel uiterst slecht door Belle kan worden gespeeld en een redelijk sterk clubschaker zou zich diep schamen voor een dergelijke slechte positionele opzet.

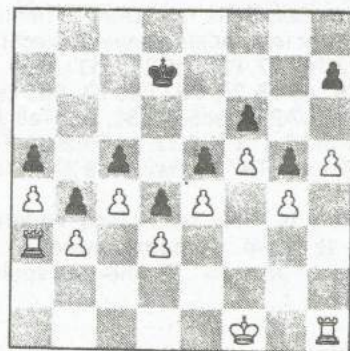
WAT DE COMPUTER NIET KAN ...

De oplossing geven van de nevenstaande stelling: Hoe wint wit? Tim Krabbé publiceerde deze stelling eerder in Schaakbulletin. Kunt u hem zelf oplossen?

Voor de computer is het probleem onoplosbaar omdat er twee volstrekt onlogische zetten gedaan moeten worden: Beide torens moeten geofferd worden. Daarnaast

wordt de 'boom' die nodig is om de stelling te evalueren te lang: De computer kan niet ver genoeg vooruitkijken om te zien hoe wit uiteindelijk toch één van zijn pionnen kan laten promoveren. De computer zal uiteraard na 1.h6 (komt een computer hier überhaupt op?) slaan op a3. Wit hoeft nu alleen maar a3 op te halen, vervolgens zijn toren offeren op g5 en met b4 een tweede vrijpion creëren. Reken het maar eens na!

J. B.